

The background is a solid blue color with several yellow five-pointed stars scattered across it, resembling the flag of the European Union. The stars are positioned in a way that they appear to be floating or falling from the top right towards the bottom left.

FRIHET PÅ RIKTIGT

TRE FÖRSLAG FÖR ATT FULLBORDA EU:S
INRE MARKNAD FÖR TJÄNSTER

EMNANUEL ÖRTENGREN

TIMBRO

NOVEMBER 2018

OM FÖRFATTAREN

Emanuel Örtengren är projektledare på Timbro med ansvar för samhälls-ekonomiska frågor.

OM TIMBROS EU-PROJEKT

Det europeiska projektet utmanas. Den tilltagande mobiliseringen av Europas auktoritära nationalisterna, allt starkare krav på överstatlighet inom till exempel arbetsmarknads- och skattepolitiken samt Storbritanniens stundande utträde ur unionen är aktuella exempel på tendenser och händelser som på olika sätt riskerar att försvåra europeiskt samarbete i framtiden. Timbros EU-projekt är ett försök att främja en förnyad idédebatt om hur utvecklingen ska bemötas. Inför Europaparlamentsvalet i maj 2019 kommer Timbro att genomföra aktiviteter och presentera rapporter i syfte att främja diskussionen om EU:s framtid, om vad som krävs för att göra EU till en konkurrenskraftig kunskaps-ekonomi och vilken roll Sverige kan och bör spela.

© Författaren och Timbro 2018

www.timbro.se

info@timbro.se

Sättning: Markus Konow

SAMMANFATTNING

- Tack vare EU:s inre marknad har tullar, kvoter och andra traditionella handelshinder avskaffats inom unionen. Dessutom har den ekonomiska friheten – möjligheten att bedriva ekonomisk verksamhet utan att mötas av statliga hinder – ökat till följd av EU-medlemskapet både i Sverige och i EU som helhet.
- Det finns dock områden där EU fortfarande inte har en fungerande gemensam marknad. Det mest splittrade området är tjänstesektorn, som står för tre fjärdedelar av EU:s BNP och en ungefär lika stor andel av sysselsättningen. Inom tjänstesektorn återstår en mängd icke-tariffära handelshinder – regler, särkrav och standarder – som försvårar utbyte.
- Bland annat är cirka 800 yrken inom tjänstesektorn reglerade så att det krävs särskilda tillstånd för att vara verksam i ett medlemsland.
- Att EU:s tjänstesektor är så reglerad och fragmenterad leder till att exempelvis byggsektorn skyddas från utländsk konkurrens och därför inte effektiviseras. Svensk tjänsteexport försvåras också.
- Eftersom tjänstesektorn står för en växande andel av ekonomin försvagar hinder för tjänstehandel Sveriges och EU:s tillväxt och hotar den långsiktiga välbefinnandetsutvecklingen.
- Den här rapporten föreslår tre sätt att gå vidare med avregleringen av den europeiska tjänstesektorn med förhoppningen att det är en fråga som nästa svenska regering ska driva på EU-nivå:

1. Inled ett fördjupat samarbete med likasinnade EU-länder som är öppna för att avreglera tjänstehandeln enligt ursprungslandsprincipen. Det skulle innebära att tjänsteutförare automatiskt får tillhandahålla sina tjänster i ett annat medlemsland så länge de följer lagstiftningen i sitt hemland. En sådan avreglering omfattar utförandet av tillfälliga tjänster, medan företag som vill etablera sig permanent i ett annat EU-land omfattas av den nationella lagstiftningen. Det finns två stora fördelar med att tillämpa ursprungslandsprincipen som regel för tjänstehandel som utförs inom EU. För det första minskar ursprungslandsprincipen osäkerheten för företag som vill erbjuda sina tjänster i ett annat EU-land men har begränsade resurser att sätta sig in i olika nationella lagstiftningar. Därmed gynnas inte minst små och medelstora företag. För det andra minskar ursprungslandsprincipen behovet av gemensamma regler som rimmar illa med olika nationella arbetsmarknadsmodeller. Det gör också att företag som ändå bara utför sina tjänster i ett medlemsland inte behöver anpassa sig till nya regler i onödan.
2. Avreglera alla yrken som bara är skyddade i ett medlemsland. Då skulle antalet reglerade yrken inom tjänstesektorn i ett slag minska från omkring 800 till runt 600. I dag innehåller listan på yrken som är skyddade i bara ett medlemsland absurda inslag som bartender, fotograf, hotellstädare och korsettmakare.
3. Fortsätt driva på för att EU:s tjänstedirektiv ska tillämpas fullt ut. Fastän tjänstedirektivet trädde i kraft för snart tio år sedan återstår många regleringar som EU:s medlemsländer redan borde ha avskaffat. Till exempel har bara en sjundedel av begränsningarna för yrkestjänster (arkitekter, ingenjörer, jurister och redovisningsekonomer) avskaffats. Trots att tjänstedirektivet inte implementerats ordentligt har det ändå lett till stora ekonomiska vinster, och Sverige är ett av de EU-länder som tjänat mest på det: tjänstedirektivet beräknas ha höjt Sveriges BNP med 1 procent eller cirka 5 000 kronor per person. En fullbordad inre marknad för tjänster skulle ge EU ett tillskott på 338 miljarder euro (3 500 miljarder kronor), eller ungefär lika mycket som Norges BNP enligt Europaparlamentets utredningstjänst. Det motsvarar 115 miljarder kronor för Sverige, eller 11 500 kronor per person.

INNEHÅLL

Inledning	7
Bakgrund: Varför har EU ingen gemensam tjänstemarknad?	9
Nuläge: Vilka handelshinder kvarstår på EU:s tjänstemarknad?	14
Vad förlorar EU på att inte ha en gemensam tjänstemarknad?	18
Vägen framåt: Ett fördjupat samarbete för att avreglera tjänstesektorn	21
Slutsatser	26
Referenser	28

INLEDNING

EU står vid ett vägskäl, och det närmaste året kommer att bli avgörande för vilken riktning det europeiska samarbetet tar. Under denna period kommer Storbritannien att bli det första medlemslandet någonsin att lämna unionen, ett Europaparlamentsval kommer att äga rum och en ny långtidsbudget för 2021–2027 ska förhandlas fram. Det innebär ett tillfälle att diskutera vilka reformer som krävs för att uppfylla EU:s mest grundläggande löfte: att riva de hinder som delar Europa i syfte att främja handel och höja europæers levnadsstandard.

Tyvärr ser många av EU:s medlemsländer och även EU-kommissionen ut att gå i en annan, mer protektionistisk riktning. Efter att fram till början av 2000-talet på allvar ha försökt uppfylla den inre marknadens potential har kommissionen intagit en mer defensiv inställning till omfattande liberaliseringar. I stället har kommissionen – påhejad av Sveriges aningslösa rödgröna regering – lagt fram destruktiva förslag som den sociala pelaren, som begränsar den fria rörligheten inom EU och undergräver institutionell konkurrens mellan olika nationella arbetsmarknadsmodeller. När Storbritannien, Sveriges närmaste allierade i frågor som rör handel och den inre marknaden, lämnar EU behövs det mer än någonsin en organiserad, marknadsliberal offensiv.

Utgångspunkten för den här rapporten är att en sådan offensiv måste ta avstamp i en omfattande avreglering av EU:s tjänstesektor. Ett av de starkaste skälen till varför EU:s produktivitet utveckling varit så svag är att unionen fortfarande saknar en gemensam marknad för tjänster. Tjänstesektorn står för tre fjärdedelar av EU:s BNP och en nästan lika stor andel av sysselsättningen, men omfattande nationella regleringar av tjänstesektorn sätter käppar i hjulen för en sann inre marknad för tjänster. Bland annat är 800 tjänsteyrken

reglerade så att det krävs särskilda tillstånd för att verka i ett annat medlemsland. I vissa fall är sådana begränsningar befogade, men eftersom 25 procent av dessa yrken bara är reglerade i ett medlemsland – till exempel bartender, fotograf, hotellstädare och korsettmakare – är skälen för att behålla sådana skydd ofta svaga.

Att handelshindren är mer omfattande för tjänster än för varor bidrar till EU:s – och Sveriges – svaga produktivitetstillväxt. När en stor del av ekonomin inte utsätts för utländsk konkurrens uteblir mycket av den kreativa förstörelse som behövs för att EU ska fortsätta ligga i framkanten av den tekniska och ekonomiska utvecklingen. Dessutom strider handelshinder för tjänster mot den inre marknadens bärande idé om fri rörlighet för tjänster såväl som för varor, kapital och människor.

Den inre marknaden är EU-samarbetets kärna och det tydligaste exemplet på hur EU skapar mervärde för medlemsländerna. Nästa svenska regering och blivande Europaparlamentariker bör göra en avreglering av EU:s tjänstesektor till en topprioritering. Den här rapporten föreslår en lösning som stundtals varit kontroversiell och illa omtyckt i Bryssel, men som sannolikt är det enda sättet att bryta det rådande dödläget: ett fördjupat samarbete mellan likasinnade länder, ett slags *multi speed*-lösning.

Frankrike och Tyskland kommer inte att ta fram, eller uppskatta, ett sådant initiativ, men mindre länder som Sverige har nu goda möjligheter att flytta fram sina positioner tillsammans med andra som vill gå före. EU är inne i sin mest formbara fas på länge, och därför måste svenska beslutsfattare ta tillfället i akt så att det europeiska samarbetet utvecklas i en för Sverige och Europa positiv riktning som främjar tillväxt, institutionell konkurrens och innovation. Här finns en chans för Sverige att göra skillnad på riktigt.

**BAKGRUND:
VARFÖR HAR EU
INGEN GEMENSAM
TJÄNSTEMARKNAD?**

I maj 2006 – efter två år präglade av politiska dispyter och demonstrationer – godkände ministerrådet EU:s tjänstedirektiv, som röstades igenom i Europeiska rådet och Europaparlamentet senare samma år. EU-kommissionens ursprungliga förslag till tjänstedirektiv hade långtgående ambitioner att öppna upp tjänstehandeln inom EU. Men sedan förslaget mötts av kraftig kritik, framför allt i Frankrike, vattnades det ur till den grad att det omöjliga kunde leva upp till de högt ställda ambitionerna. Drieu Godefride, dåvarande chef för tankesmedjan Hayek Institute, beskrev det urvattnade tjänstedirektivet som ett stort misslyckande i tidningen *Le Figaro*:

“(…) tjänster representerar 70 procent av Europas ekonomi. Genom att inte liberalisera dem [tjänsterna] missar EU även fortsättningsvis målet i de grundläggande fördragen från 1957: det finns ingen gemensam europeisk marknad (...) Den 30 maj 2006 begravnade Europas politiska eliter det europeiska projektets själva kärna.”

Debatten om tjänstedirektivet visar varför avregleringar av EU:s tjänstesektor upplevs som så kontroversiella jämfört med avregleringar av varuhandeln. Medan varor är anonyma och rör sig relativt obemärkt över gränser är rörliga människor högst märkbara. Utländsk arbetskraft upplevs inte sällan som ett hot mot inhemska arbetstagare, trots att det rör sig om förhållandevis få personer. 2016 var knappt 4 procent av alla EU-medborgare i arbetsför ålder (20–64 år) bosatta i ett annat medlemsland.² Andelen arbetstagare som är tillfälligt utstationerade i ett an-

nat EU-land är ännu mindre: 0,9 procent av EU:s totala arbetskraft, och bara 0,1 procent om man bara räknar heltidsarbetande arbetstagare från låglöneländer i öst som arbetar i höglöneländer i väst.³ Trots det har frågor om fri rörlighet för tjänster haft stor symbolisk sprängkraft. Ett svenskt exempel på det är Laval-domen, som berörde EU:s utstationeringsdirektiv.

När tjänstedirektivet diskuterades var rädslan för konkurrens från utländsk arbetskraft påtaglig. I Frankrike och andra västeuropeiska länder fick ”den polske rörmokaren” tjäna som en symbol för den våg av central- och östeuropeiska arbetare som förväntades komma och ta inhemska arbetares jobb.⁴ Kommissionären Frits Bolkestein, som presenterade förslaget till tjänstedirektiv, försökte själv återropa ”den polske rörmokaren” i positiv bemärkelse när han sade att han såg fram emot att fler polska rörmokare skulle erbjuda sina tjänster runtom i Europa ”eftersom det är svårt att hitta en rörmokare eller elektriker där jag bor i norra Frankrike.”⁵ Franska rörmokare svarade med att stänga av vattnet till Bolkesteins sommarhus i Normandie.⁶

Den stora stöttestenen i förhandlingarna om tjänstedirektivet var den så kallade ursprungslandsprincipen. Ursprungslandsprincipen påminner om principen om ömsesidigt erkännande, men med vissa avgörande skillnader. (Se Tabell 1 för en överblick över skillnaderna mellan de två principerna.) Principen om ömsesidigt erkännande utvecklades genom EU-rättslig praxis, inte minst genom

¹ Le Figaro 2006, ”[Directive services : libéralisation zéro](#)”.

² European Commission 2018, ”[2017 annual report on intra-EU labour mobility](#)”.

³ Darvas 2017, ”[Revision of the Posted Workers Directive misses the point](#)”.

⁴ Le Figaro 2005, ”[Villiers : «La grande triche du oui»](#)”.

⁵ Sciolino 2005, ”[Unlikely Hero in Europe's Spat: The 'Polish Plumber'](#)”.

⁶ Berge 2006, ”[Bolkestein framstår som en ny Djingis Khan](#)”

EU-domstolens beslut i fallet *Cassis de Dijon* 1979. *Cassis de Dijon* rörde en fransk fruktklikör som inte fick importeras och marknadsföras i Västtyskland, eftersom dess alkoholhalt var för låg för att klassas som likör enligt tysk lagstiftning. EU-domstolen dömde att detta stred mot de europeiska fördragen, och att produkter som lagligen kunde säljas i ett EU-land också skulle få tillgång till andra medlemsländers marknader på lika villkor. Därmed blev EU:s medlemsländer tvungna att ömsesidigt erkänna varandras hälso-, miljö-, konsumentskydds- och säkerhetsstandarder.⁷

Inom tjänstesektorn fick principen om ömsesidigt erkännande inte samma genomslag. Medlemsländerna behöll många godtyckliga skydd för tjänsteutövning, till exempel krav på att vissa yrken bara fick praktiseras av personer som var inhemska medborgare. Med tjänstedirektivet försökte EU-kommissionen en gång för alla göra upp med fragmenteringen av den inre marknaden för tjänster. Syftet med tjänstedirektivet var att befästa friheten att tillfälligt tillhandahålla tjänster i andra

EU-länder (tjänstefrihet) och att permanent etablera verksamhet i ett annat medlemsland (etableringsfrihet) på samma villkor som landets egna medborgare.⁸

För att säkerställa tjänstefriheten vilade EU-kommissionens förslag på ursprungslandsprincipen, som går ett steg längre än principen om ömsesidigt erkännande. För det första innebär ursprungslandsprincipen att ursprungslandet, inte värdlandet där tjänsten utförs, har ansvar för tillsynen av tjänsteutövaren. För det andra innebär ursprungslandsprincipen att värdlandet har mer begränsade möjligheter att ingripa i enskilda fall jämfört med när principen om ömsesidigt erkännande tillämpas. Det beror på att ursprungslandsprincipen är en så kallad lagvalsregel, som avgör när en lagstiftning står över en annan. Konsekvensen av att ursprungslandsprincipen fungerar som en lagvalsregel är att medlemsländerna har mindre makt än om principen om ömsesidigt erkännande skulle gälla att begränsa tjänsteutövares fria rörlighet.

Tabell 1. Avgörande skillnader mellan principen om ömsesidigt erkännande och ursprungslandsprincipen.

	Gäller i dag för (exempelvis)	Ansvar för tillsyn
<i>Ömsesidigt erkännande</i>	Varor, yrkeskvalifikationer	Mottagarlandet (t ex där varan säljs)
<i>Ursprungslandsprincipen</i>	E-handel	Ursprungslandet (t ex där tjänsteutövaren är permanent baserad)

⁷ EU-domstolen 1979, ”[Rewe mot Bundesmonopolverwaltung für Branntwein: Domstolens dom av den 20 februari 1979](#)”.

⁸ Dessa målsättningar formulerades redan i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ett av EU:s grundfördrag som antogs 1957. Se Europeiska kommissionen 2012, ”Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (konsoliderad version)”, artikel 49 och 57.

Det gör att fler tjänsteutövare kan utgå från att de inte behöver gå igenom krångliga tillståndsprocesser i ett annat medlemsland eller riskera att råka ut för andra juridiska problem. Ursprungslandsprincipen gäller dock bara vid tillfälligt tjänsteutövande i ett annat EU-land, till exempel om en slovakisk turistguide leder en tur i Italien. (Detta är inte ett hypotetiskt exempel. Avsaknaden av en ursprungslandsprincip har bland annat möjliggjort för italiensk polis att gripa en slovakisk turistguide som inte förannmält sig hos den ansvariga italienska myndigheten.

Med en ursprungslandsprincip hade ett sådant krav på förhandsanmälan varit olagligt. Guiden fick böta 1 000 euro.⁹⁾

Kommissionens förslag gjorde också undantag från ursprungslandsprincipen för arbetstagare som blivit utsända av ett företag, vilka omfattas av utstationeringsdirektivet. Det fanns dessutom möjlighet för medlemsländerna att göra generella undantag från ursprungslandsprincipen om den allmänna ordningen, folkhälsan, den allmänna säkerheten eller skyddet av konsumenter och investerare påverkades.¹⁰⁾

PÅ EU-NIVÅ FINNS TRE HUVUDSAKLIGA DIREKTIV SOM RÖR TJÄNSTESEKTORN.

- 1. Tjänstedirektivet**, som omfattar tjänster som utgör knappt hälften (46 procent) av EU:s samlade BNP och 70 procent av den privata tjänsteproduktionen.^{11, 12} Tjänstedirektivet täcker branscher som detaljhandel, turism och byggindustri, men inte viktiga områden som finansiella tjänster, telekom och sjukvård, som dock omfattas av annan EU-lagstiftning.
- 2. Utstationeringsdirektivet**, som rör arbetstagare som under kortare tid är verksamma i ett annat medlemsland. Enligt direktivet ska arbetsgivaren garantera utstationerade arbetare samma minimiskydd som inhemska arbetstagare har vad gäller till exempel arbetstid, ersättning och säkerhet på arbetsplatsen. Förmåner som arbetslöshetsersättning och pensioner är dock kopplade till landet där den utstationerade arbetaren är permanent bosatt och betalas inte ut av värdlandet.¹³ Ministerrådet och Europaparlamentet har under 2018 kommit överens om ett ändringsdirektiv till utstationeringsdirektivet, som innebär att utstationerade arbetares villkor i ännu högre utsträckning än tidigare måste följa nationella riktlinjer enligt principen "lika lön för lika arbete på samma arbetsplats".¹⁴
- 3. Yrkeskvalifikationsdirektivet**, som täcker reglerade yrken som tandläkare och sjuksköterska och underlättar för arbetstagare att få sådana yrkeskvalifikationer erkända i andra EU-länder. Det betraktas allmänt som ett komplement till tjänstedirektivet.

Trots dessa undantag ledde kommissionens förslag till tjänstedirektiv till stora protester runtom i Europa. Mycket av kritiken mot förslaget baserade sig på oro över att löner och arbetsvillkor skulle försämrats till följd av en invasion av ”polska rörmokare” och andra arbetare från låglöneländer. Men minimivillkor för arbetskraft som sänts ut av en arbetsgivare i ett annat medlemsland täcks redan, och täcks alltså fortfarande, av utstationeringsdirektivet. Om en utländsk tjänsteutövare etablerar sig permanent i ett annat medlemsland gäller dessutom den inhemska lagstiftningen. För Sveriges del skulle tillämpningen av ursprungslandsprincipen för övrigt ha liten betydelse i praktiken, eftersom en stor del av de sektorer som täcks av tjänste-

direktivet ändå omfattas av regler för offentlig upphandling eller standardvillkor i affärskontrakt som specificerar hur tjänsten ska utföras.¹⁵

Det kompakta motståndet mot ursprungslandsprincipen från stora EU-länder som Frankrike ledde till att ursprungslandsprincipen helt utelämnades i den slutliga versionen av tjänstedirektivet. I praktiken gäller därför i stället en värdlandsprincip, vilket innebär att den relevanta lagstiftningen är den som gäller i landet där tjänsten utförs. Nackdelen med detta är att tjänsteutövare behöver sätta sig in i 31 olika nationella regelverk; någon gemensam marknad för tjänster är det alltså inte fråga om.¹⁶

⁹ Kommerskollegium 2006, ”[20 konkreta fall som påvisar behovet av tjänstedirektiv och IMI](#)”.

¹⁰ Kommerskollegium 2005, ”[Ursprungslandsprincipen i praktiken](#)”.

¹¹ European Commission 2016, ”[European Semester Thematic Factsheet: Services](#)”.

¹² Svenskt Näringsliv 2014, ”[EUs inre marknad - segrar och utmaningar](#)”.

¹³ EUR-Lex 1997, ”[Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster](#)”.

¹⁴ Liljeheden 2018, ”[EU-uppgörelse om lika lön för lika arbete](#)”.

¹⁵ Kommerskollegium 2005, ”[Ursprungslandsprincipen i praktiken](#)”.

¹⁶ EU:s 28 (snart 27) medlemsländer plus Island, Liechtenstein och Norge, som ingår i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och är bundna av nästan all lagstiftning som rör den inre marknaden.

**NULÄGE:
VILKA HINDER
KVARSTÅR PÅ EU:S
TJÄNSTEMARKNAD?**

Tjänstedirektivets generella undantag för allmän ordning, säkerhet, hälsa samt konsument- och investerarskydd skapar en rad kryphål som gör att flera godtyckliga nationella skydd inom tjänstesektorn kvarstår. Det gör det svårt både för tjänsteutövare, som vill vara tillfälligt verksamma i ett annat EU-land, och för företag som vill etablera sig permanent. Enligt en uppföljning från EU-kommissionen tillämpades 34 000 särkrav inom tjänstesektorn 2011, två år efter det att tjänstedirektivet trätt i kraft. Dessa särkrav kan till exempel bestå i krav på att skidlärare ska vara permanent bosatta i Italien eller att företag som vill organisera event i Frankrike ska godkännas av kommittéer som bland annat består av konkurrerande företag.¹⁷ En sammanställning från 2015 visade likaledes att bara en sjundedel av alla nationella begränsningar har avskaffats för yrkestjänster som juridisk rådgivning och bokföring.¹⁸

Dessutom är många yrken fortfarande skyddade, ofta på oklara grunder. I tjänstesektorn som helhet uppskattar EU-kommissionen att cirka 800 yrken är reglerade inom EU.¹⁹ (Sverige är näst efter Litauen det EU-land som har lägst antal reglerade yrken, 90 stycken.²⁰) Totalt arbetar drygt en av fem yrkesverksamma EU-medborgare, runt 50 miljoner personer, i ett reglerat yrke.²¹ I vissa fall kan sådana yrkesregleringar (*occupational licensing*) vara befogade, till exempel för hälso- och sjukvård-

yrken där människors hälsa och säkerhet påverkas. Men i många fall är begränsningarna absurda, vilket det faktum att en fjärdedel av de reglerade yrkena är skyddade i bara ett medlemsland skvallrar om. Till dessa yrken hör bland annat bartender, fotograf, hotellstädare och korsettmakare.²²

Exakt hur dessa skydd påverkar EU:s arbetsmarknad är svårt att bedöma eftersom yrkesregleringar är ett dåligt belyst fenomen i Europa; till dags dato finns det bara en studie som tittat på vilka effekter yrkesregleringar har på EU-nivå.²³ Men liknande studier från USA pekar på att yrkesregleringar ökar priserna för konsumenter, bromsar tillväxt i branscher där det är utbrett och begränsar arbetskraftsrörligheten.²⁴ Eftersom vissa tillstånd utfärdas direkt av branschorganisationer, som företräder redan etablerade aktörer, bidrar yrkesregleringar också till att öka ojämlikheten, eftersom det blir svårare för nya entreprenörer att komma in och konkurrera såväl pris- som kvalitetsmässigt.²⁵

Utöver sådana inträdeshinder återstår även ett antal *conduct regulations*, uppföranderegler, som begränsar tjänsteutövares möjlighet att faktiskt utnyttja sin etableringsfrihet. Sådana uppföranderegler bedöms i OECD:s *International Regulation Database*, där man rankar hur strikta och omfattande uppföranderegler är på en sexgradig skala. Sådana hinder

¹⁷ European Commission 2011, ”[On the process of mutual evaluation of the Services Directive](#)”.

¹⁸ World Bank Group 2016, ”[EU Regular Economic Report 3 - Growth, Jobs and Integration: Services to the Rescue](#)”.

¹⁹ Ibid.

²⁰ European Commission 2018, ”[Regulated professions database](#)”.

²¹ European Commission 2017, ”[A Services economy that works for Europeans](#)”.

²² European Commission 2011, ”[On the process of mutual evaluation of the Services Directive](#)”.

²³ Koumenta och Pagliero 2018, ”[Occupational Licensing in the European Union: Coverage and Wage Effects](#)”.

²⁴ För en amerikansk genomgång, se t ex Obama-administrationens översikt ”[Occupational Licensing: A Framework for Policymakers](#)”. (2015)

²⁵ *The Economist* 2018, ”[Occupational licensing blunts competition and boosts inequality](#)”.

rör framför allt byggtjänster, juridiska tjänster, redovisningstjänster och tekniska tjänster, vilka alla omfattas av EU:s tjänstedirektiv. Samlingsbegreppet för dessa är yrkestjänster, och de yrken som berörs är arkitekter, ingenjörer, jurister och redovisningsekonomer. För yrkestjänster är det framför allt tre typer av uppföranderegler som begränsar tjänstehandeln:

- 1. Krav på att företag ska anta en viss juridisk form:** Att tjänsteutföraren till exempel måste vara en fysisk person (snarare än en juridisk person, det vill säga ett företag, en förening, etc) eller inte får vara vinstdrivande. Detta begränsar utländska företag, dels om de måste anpassa sin juridiska form om kraven är annorlunda än i deras hemländer, dels när de redan är etablerade och eventuellt vill expandera sin verksamhet.
- 2. Förbud mot samarbete mellan professioner eller tjänsteverksamheter:** Det innebär bland annat att arkitekter och ingenjörer eller jurister och redovisningsekonomer inte får driva verksamhet i samma bolag. Dessa regler är

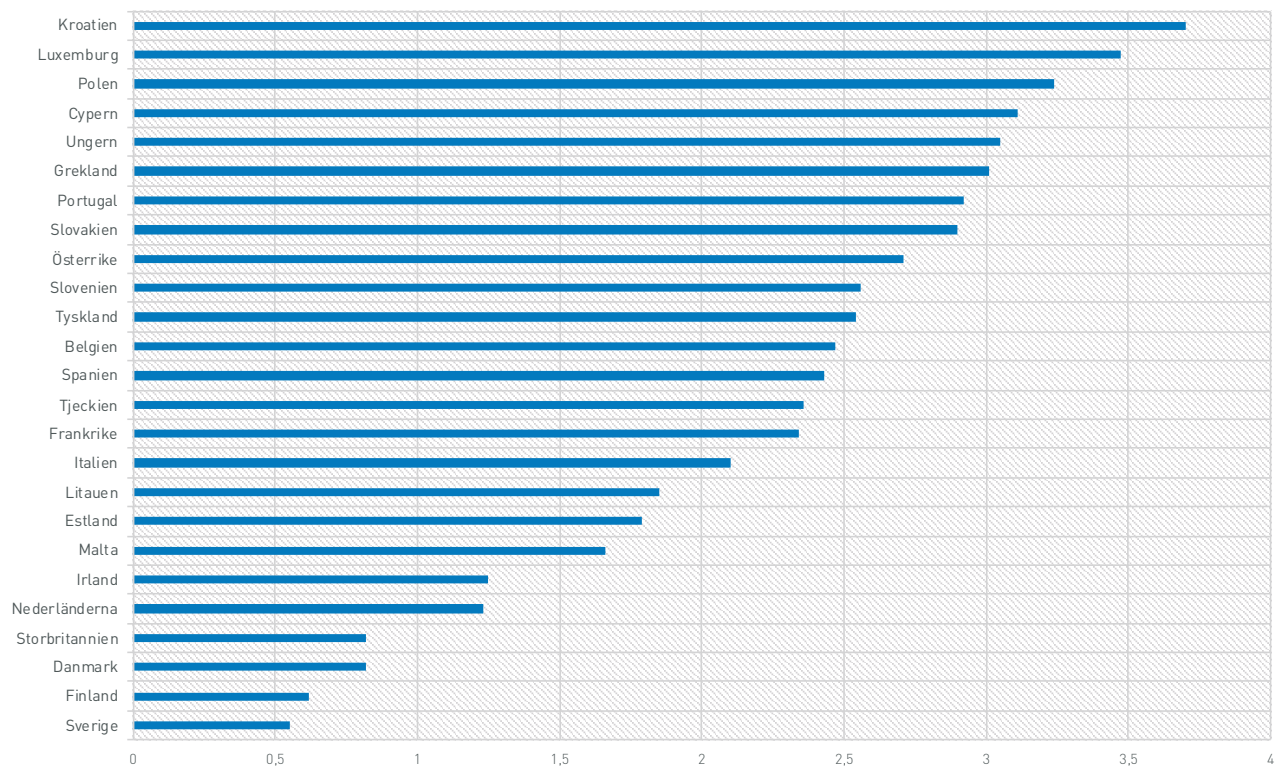
ofta sammanbundna med krav på juridisk form och begränsar på liknande sätt företags näringsfrihet.

- 3. Reglering av priser och avgifter, både i form av prisgolv och pristak:** Sådana regleringar kan begränsa utländska företags förmåga att konkurrera både pris- och kvalitetsmässigt, och försämrar därmed konkurrensen på de berörda marknaderna.

Av de tre regleringarna ovan verkar krav på juridisk form ha den största effekten på tjänstehandeln. Trots att Sverige är ett av de EU-länder där yrkestjänster är minst reglerade beräknas utländska företags försäljning av bygg-, tekniska, juridiska och redovisningstjänster i Sverige öka med nästan 20 procent om kvarvarande regleringar avskaffades.²⁶ Även den svenska tjänsteexporten skulle gynnas om EU:s tjänstesektor avreglerades. Problemet som många svenska tjänsteföretag möter är nämligen att andra EU-länders tjänstemarknader är mer reglerade än den svenska.²⁷ (Se Figur 1 för en jämförelse mellan regleringsnivån i Sverige och andra EU-länder.)

²⁶ Kommerskollegium 2012, "[Möjliga effekter av tjänstedirektivet](#)".

²⁷ Bolling 2004, "[Miljarder att tjäna på direktiv](#)".

**Figur 1. Regleringsnivån för yrkestjänster i 25 av 28 EU-länder.
(Data saknas för Bulgarien, Lettland och Rumänien.)**

De yrkesgrupper som omfattas är arkitekter, ingenjörer, jurister och redovisningsekonomer. Regleringsnivåerna kan variera från 0 (inga regleringar alls) till 6 (maximal statlig styrning eller rentav förbud). Statistiken ovan är ett sammanvägt genomsnitt för de fyra yrkesgrupperna, där det framkommer att Sverige har den lägsta regleringsnivån för yrkestjänster av alla EU-länder. Källa: OECD.

**VAD FÖRLORAR EU
PÅ ATT INTE HA
EN GEMENSAM
TJÄNSTEMARKNAD?**

Stora regelbördor och administrativa krav för tjänsteutövare fungerar mer eller mindre som en tull, kvot eller skatt; inom EU kan sådana icke-tariffära handelshinder medföra kostnader på mellan cirka 20 och drygt 40 procent av produktionsvärdet beroende på bransch.^{28, 29} (Hindren är högre inom branscher som bygg och sjötransport, och lägre för vägtransporter och kommunikationstjänster.) På så sätt kan icke-tariffära handelshinder ha samma ekonomiska effekter som traditionell protektionism och stänga företagare ute från ”öppna” marknader.

Att handelshindren är höga för just tjänster är extra problematiskt, eftersom tjänstesektorn utgör en växande del av ekonomin. Produktivitetens utvecklingen i både Sverige och EU som helhet har stagnerat de senaste åren, i synnerhet inom tjänstesektorn. 2008–2014 var produktivitetstillväxten i EU:s tjänstesektor bara en femtedel så stor som i USA, och inom vissa delar av tjänstesektorn har produktivitetens utvecklingen i EU under de senaste tio åren till och med varit negativ.^{30, 31} Tjänstesektorn är också mer reglerad inom EU än i andra jämförbara ekonomier (OECD-länder som inte är med i EU).³² Det gör att branscher som bygg, utbildning och vård, som inte är särskilt utsatta för utländsk konkurrens, inte effektiviseras.³³ Mot den bakgrunden är det inte förvånande att experter som John Has-

sler, professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet, har påpekat att Sveriges rekordlåga tillväxt i BNP per person bland annat beror på den låga produktiviteten i sådana branscher.³⁴

En svag produktivitetens utveckling får flera negativa konsekvenser både för EU och för enskilda medlemsländer som Sverige. För det första urholkas förtroendet för den inre marknadens förmåga att skapa tillväxt och välstånd i Europa, och fokus förflyttas till upplevda orättvisor som uppstår till följd av exempelvis den fria rörligheten. (Det är mot den bakgrunden man ska se EU-kommissionens och den rödgröna regeringens ökade fokus på ett ”socialt Europa”.) För enskilda medlemsländer innebär det mindre resurser att fördela, vilket gör den inhemska ekonomiska politiken till mer av ett nollsummespel.³⁵

Men det behöver inte vara så. Vinsterna från en avreglering av den europeiska tjänstemarknaden är svåra att beräkna exakt men skulle med all sannolikhet vara mycket stora. Europaparlamentets utredningstjänst uppskattar till exempel att de potentiella vinsterna av att fullborda den inre marknaden för tjänster är 338 miljarder euro (över 3 500 miljarder kronor) eller 2,4 procent av BNP.³⁶ Detta motsvarar 115 miljarder kronor för Sverige, eller 11 500 kronor per person.³⁷

²⁸ Aussilloux m.fl. 2011, ”[What benefits from completing the Single Market?](#)”.

²⁹ Fontagné m.fl. 2011, ”[Estimations of Tariff Equivalents for the Services Sectors](#)”.

³⁰ World Bank Group 2016, ”[EU Regular Economic Report 3 - Growth, Jobs and Integration: Services to the Rescue](#)”.

³¹ European Parliament 2017, ”[Economic effects of reform in professional services](#)”.

³² World Bank Group 2016, ”[EU Regular Economic Report 3 - Growth, Jobs and Integration: Services to the Rescue](#)”.

³³ Svenskt Näringsliv 2015, ”[Produktivitetens utveckling, investeringar och välstånd](#)”.

³⁴ Hassler 2018, ”[Sveriges urstarka tillväxt lägst i EU](#)”.

³⁵ Bruegel 2017, ”[Making the best of the European Single Market](#)”.

³⁶ European Parliament 2017, ”[Mapping the Cost of Non-Europe, 2014-19: Fourth Edition](#)”.

³⁷ Enligt Konjunkturinstitutets prognoser kommer 2018 års BNP att vara cirka 4 800 miljarder kronor. 2,4 procent av BNP blir då runt 115 miljarder kronor, som jämnt fördelat över en befolkning på 10 miljoner ger 11 500 kronor per person.

Redan i dag är vinsterna från det knappt implementerade tjänstedirektivet betydande, och Sverige är ett av de EU-länder som tjänat mest på det: de hinder för tjänstehandel som tagits bort beräknas ha lyft Sveriges BNP med 1 procent, motsvarande 50 miljarder kronor, enligt EU-kommissionen. Denna uppskattning är dessutom antagligen i underkant, eftersom den bara tittar på ungefär hälften av de sektorer (motsvarande cirka 20 procent av BNP) som omfattas av tjänstedirektivet. Effekterna av att fullt ut implementera det nuvarande tjänstedirektivet kan alltså vara upp till dubbelt så stora.³⁸ Det är en chans EU inte har råd att missa.

Efter bakslaget med det ursprungliga tjänstedirektivet har EU-kommissionen dock inte försökt sig på några mer övergripande reformer av tjänstesektorn. I stället har man ägnat sig åt en utvärdering av regleringar på nationell nivå och att utveckla ett gemensamt proportionalitetstest för att säkerställa att nationella tillståndskrav verkligen är motiverade.³⁹

Problemet med att arbeta styckvis med reformer av tjänstesektorn är att det leder till ett lapptäcke av olika regleringar som inte alltid är förenliga. Tjänstedirektivet och yrkeskvalifikationsdirektivet överlappar till exem-

pel i viss utsträckning, eftersom samma yrke kan kategoriseras på olika sätt i olika EU-länder, vilket skapar osäkerhet för dem som vill utföra tjänster i ett annat medlemsland.

Ett annat problem är att kommissionen, genom att arbeta styckvis, fokuserar på de lågt hängande frukterna och inte nödvändigtvis dem som verkligen behöver plockas. Att avregleringen av varuhandeln, som är mindre politiskt kontroversiell, gick före avregleringen av tjänstehandeln har till exempel lett till att utvecklingen av EU:s tjänstesektor nu är eftersatt. Den asymmetrin blir problematisk, när en allt större del av ekonomin nu "tjänstefieras". I dag består exempelvis 22 procent av insatsvarorna i EU:s tillverkningsindustri av tjänster, och industriföretag säljer även i allt större utsträckning tjänster själva.⁴⁰ Hinder för tjänstehandeln påverkar därför även andra sektorer som tillverkningsindustrin negativt.

Men EU-kommissionens försiktiga tillvägagångssätt är ändå förståeligt, eftersom avregleringar av tjänstesektorn historiskt har lett till så stor splittring inom EU. Mot bakgrund av det kan man fråga sig om det finns någon väg framåt för att åstadkomma genomgående reformer av den europeiska tjänstemarknaden?

³⁸ European Commission 2012, "[The economic impact of the Services Directive: A first assessment following implementation](#)"

³⁹ European Commission 2017, "[A services economy that works for Europeans](#)"

⁴⁰ World Bank Group 2016, "[EU Regular Economic Report 3 Fall 2016 - Growth, Jobs and Integration: Services to the Rescue](#)"

**VÄGEN FRAMÅT:
ETT FÖRDJUPAT
SAMARBETE FÖR ATT
AVREGLERA
TJÄNSTESEKTORN**

För att stimulera till debatt om vilken väg det europeiska samarbetet ska ta, publicerade EU-kommissionen 2017 en vitbok om Europas framtid, där man skissade fram fem scenarier för hur EU kan utvecklas. Scenarierna är inte ömsesidigt uteslutande, och utvecklingen kan se olika ut på olika politikområden, men de representerar ändå tydliga inriktningar och vägval: att fortsätta som i dag, att fokusera på den inre marknaden, att låta en mindre grupp länder gå före, att göra färre saker mer effektivt eller att göra mycket mer tillsammans.⁴¹ Förslaget nedan utgår från det tredje scenariot, det vill säga att låta några länder fördjupa sitt samarbete inom ett avgränsat område.

En mekanism för fördjupade samarbeten introducerades i Amsterdamfördraget 1999 och utvecklades i Lissabonfördraget, EU:s senaste fördrag som trädde i kraft 2009. Syftet med mekanismen för fördjupade samarbeten är att övervinna den handlingsförlamning som uppstår när vissa länder blockerar ett förslag. Det finns ett antal villkor för att ingå ett fördjupat samarbete. Bland annat måste samarbetets syfte främja unionens mål, vara öppet för samtliga medlems-

länder att gå med i närhelst de vill och det måste utgöra en sista utväg om målet i fråga inte kan uppnås inom rimlig tid av unionen som helhet.⁴²

För att upprätta ett fördjupat samarbete behöver de medlemsländer som vill ingå i ett sådant skicka in en begäran till kommissionen för att ange tillämpningsområdet och vilka mål som det planerade samarbetet eftersträvar. Kommissionen får därefter lägga fram ett förslag till ministerrådet om detta, sedan Europaparlamentet givit sitt godkännande. För att förslaget ska gå igenom krävs en kvalificerad majoritet i ministerrådet.⁴³ Att inleda ett fördjupat samarbete kan alltså kräva godkännande från länder som inte deltar i samarbetet, eller att vissa länder lägger ner sina röster. Så var fallet när rådet godkände förslaget om att inleda ett fördjupat samarbete kring en skatt på finansiella transaktioner, där Malta, Luxemburg, Tjeckien och Storbritannien – som inte deltar i samarbetet – lade ned sina röster.^{44 45}

Just nu diskuteras också ytterligare två förslag för fördjupade samarbeten, dels kring en skatt på finansiella transaktioner (där Sverige

HITTILLS HAR FÖRDJUPADE SAMARBETEN ANVÄNTS VID FEM TILFÄLLEN:

- 1. Gemensam patenträtt:** Ett samarbete kring en specialiserad patentdomstol som innebär att parterna inte behöver driva juridiska processer i flera länder samtidigt. Sverige deltar i detta samarbete.
- 2. Skilsmässolagstiftning:** Ett sätt att underlätta skilsmässor mellan partners från olika länder. Sverige deltar inte i detta samarbete.
- 3. Europeisk åklagarmyndighet:** Ett organ som ska undersöka och åta i fall där det förekommit bedrägeri med medel ur EU-budgeten. Sverige deltar inte i detta samarbete.
- 4. Makars förmögenhetsförhållanden:** Ett samarbete för att förtydliga regler vid skilsmässa eller dödsfall för att undvika motstridiga tolkningar kring hur fastigheter eller andra tillgångar ska fördelas. Sverige deltar i detta samarbete.
- 5. Permanent strukturerat samarbete:** Ett fördjupat försvarssamarbete mellan deltagande medlemsländer genom exempelvis gemensamma upphandlingar av försvarsmateriel. Sverige deltar i detta samarbete.

inte deltar), dels kring gemensamma investeringar i superdatorer (där Sverige deltar).⁴⁶ Ett liknande upplägg skulle kunna användas för att driva på avregleringen av tjänstesektorn inom EU. Det har föreslagits tidigare, första gången av Nederländernas premiärminister Mark Rutte 2011. Då sade Rutte i en intervju med den brittiska tidningen *The Guardian*:

*”Vi vill skapa en inre mini-marknad för yrkestjänster och förhoppningen är så klart att alla 27 länder skulle vilja gå med... Jag är absolut övertygad om att de skandinaviska länderna, baltiska länderna och några till kommer att vara villiga att gå samman för att se till att det ursprungliga tjänstedirektivet implementeras.”*⁴⁷

Även tankesmedjan Open Europe lyfte förslaget om att gå vidare med ett fördjupat samarbete inom tjänstesektorn i en rapport 2013, och fick stöd av Storbritanniens dåvarande finansminister George Osborne.⁴⁸

Nu är det hög tid att på nytt väcka liv i idén om ett fördjupat samarbete för att avreglera tjänstesektorn i Europa. Ett sådant samarbete skulle bestå av ett antal länder som tillsammans anammar ursprungslandsprincipen för tjänster och avskaffar onödiga regleringar för alla yrken som saknar direkt påverkan på säkerhet, hälsa och konsumentskydd. Fördelar-

na med att tillämpa ursprungslandsprincipen är uppenbara: dels krävs inte harmonisering, vilket kan urholka den institutionella konkurrensen mellan olika lösningar för att reglera nationella tjänstemarknader, dels krävs inte nya regler som skulle behöva omfatta även utförare som ändå bara erbjuder sina tjänster i ett medlemsland.

Eftersom ett sådant fördjupat samarbete syftar till att främja ett av unionens främsta mål (att fullborda den inre marknaden) borde inte kommissionen eller ministerrådet kunna komma med några avgörande invändningar. Ett fördjupat samarbete skulle minska handelshindren inom tjänstesektorn mellan de deltagande länderna, och att tillämpa ursprungslandsprincipen gör att kommissionen och EU-domstolen inte tvingas göra fullt så många tolkningar av huruvida ett lands regleringar av tjänstesektorn är nödvändiga, proportionerliga och icke-diskriminerande.⁴⁹ Beroende på hur långt de deltagande länderna är villiga att gå skulle de kunna tillämpa ursprungslandsprincipen också gentemot länder som inte deltar i det fördjupade samarbetet, det vill säga ett ensidigt avskaffande av handelshinder.⁵⁰

Ett fördjupat samarbete utgör heller inget

⁴¹ European Commission 2017, [”White Paper on the Future of Europe”](#).

⁴² EUR-Lex 2007, [”Lissabonfördraget om ändring av Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen”](#), Artikel 10.

⁴³ 55 procent av de medlemsländer som deltar i omröstningen, som tillsammans ska motsvara minst 65 procent av befolkningen i dessa länder.

⁴⁴ EUR-Lex 2012, [”Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt \(konsoliderad version\)”](#), Artikel 238, 329 och 330.

⁴⁵ Open Europe 2013, [”Kick-starting growth: How to reignite the EU’s single market in services and boost growth by €300bn”](#).

⁴⁶ European Commission 2018, [”Enhanced Cooperation Factsheet”](#).

⁴⁷ *The Guardian* 2011, [”Cameron looks to Dutch in move to boost EU free market”](#).

⁴⁸ Open Europe 2013, [”Kick-starting growth: How to reignite the EU’s single market in services and boost growth by €300bn”](#).

⁴⁹ European Commission 2018, [”Implementation of the Services Directive”](#).

⁵⁰ Open Europe 2013, [”Kick-starting growth: How to reignite the EU’s single market in services and boost growth by €300bn”](#).

hinder för att fortsätta avreglera tjänstesektorn i enlighet med det nuvarande tjänstedirektivet. Ett första mål att sträva efter vore i så fall att avskaffa regleringarna för alla de yrken som bara är skyddade i ett medlemsland, vilket i ett slag skulle minska antalet reglerade yrken inom tjänstesektorn från runt 800 till cirka 600. Ett andra steg skulle vara att avreglera tjänstesektorn enligt *best practices* i de minst reglerade medlemsländerna.⁵¹ Fokus borde främst

ligga på yrkestjänster, eftersom strikt reglerade marknader för yrkestjänster har ett tydligt negativt samband med BNP per capita.⁵²

Enligt EU-kommissionen skulle ett sådant tillvägagångssätt i praktiken innebära ett avskaffande av alla hinder och leda till vinster motsvarande 2,6 procent av EU:s BNP.⁵³ Andra beräkningar pekar på att avregleringar av EU:s tjänstesektor i enlighet med *best practices* skulle kunna höja produktiviteten inom tjänste-

VILKA LÄNDER SKULLE KUNNA INGÅ I ETT FÖRDJUPAT SAMARBETE?⁵⁵

1. Danmark
2. Estland
3. Finland
4. Irland
5. Lettland
6. Litauen
7. Nederländerna
8. Sverige
9. Tjeckien
10. Österrike

⁵⁵ Dessa länder har valts ut eftersom det är de länder som står närmast Sverige i EU-frågor enligt European Council on Foreign Relations verktyg EU Coalition Explorer. De första sju länderna skrev bland annat tillsammans med Sverige under ett brev för att uttrycka gemensamma ståndpunkter om hur den Ekonomiska och monetära unionen (EMU) bör utvecklas. Österrike har visserligen en relativt reglerad tjänstesektor, men den nya österrikiska regeringen har ett stort fokus på avregleringar (inklusive gold plating, nationella tilläggsbestämmelser till EU-lagstiftning). Tjeckien och Sverige delar intressen som icke-euroländer, och Tjeckiens premiärminister har, liksom svenska politiker, kritiserat EU-kommissionens budgetförslag för att den har ett otillräckligt fokus på att stärka konkurrenskraft och innovation.

⁵¹ Liknande förslag för att öka den ekonomiska friheten i EU diskuterades bland annat i Gustav Blix Timbro-rapport "[Ekonomisk frihet i EU](#)" (2014).

⁵² World Bank Group 2016, "[EU Regular Economic Report 3 - Growth, Jobs and Integration: Services to the Rescue](#)".

⁵³ European Commission 2012, "[The economic impact of the Services Directive: A first assessment following implementation](#)".

⁵⁴ World Bank Group 2016, "[EU Regular Economic Report 3 - Growth, Jobs and Integration: Services to the Rescue](#)".

sektorn och tillverkningsindustrin med över 5 procent inom två år, effekter som få andra reformer ens kommer i närheten av.⁵⁴

En möjlig invändning är att ännu ett fördjupat samarbete, särskilt inom ett för EU så centralt område som den inre marknaden, skulle skapa ännu mer fragmentering och på ett icke önskvärt sätt bidra till ett ”Europa i flera hastigheter”.

För det första skulle den invändningen kunna ha använts mot flera av de samarbeten som skapat enorm nytta för miljontals européer, till exempel Schengen-samarbetet. Andra initiativ som bankunionen, där en statlig utredning om en eventuell svensk anslutning ska redovisas 2019, visar också att vi även inom den inre marknaden redan håller på att få ett Europa i flera hastigheter. Att få med sig samtliga medlemsländer på en långtgående avreglering av tjänstesektorn verkar också osannolikt med tanke på de konflikter tjänstedirektivet skapade.

För det andra skulle ett fördjupat samarbete i det här fallet skapa mer av en inre marknad och ett gemensamt regelverk för tjänster,

inte mindre. Med ursprungslandsprincipen som huvudregel för tillfälligt tjänsteutövande skulle oförenliga nationella regelverk inte ha samma negativa effekter på tjänstehandeln, och fler tjänsteutövare skulle kunna ta steget och erbjuda sina tjänster i andra länder.

Det här rör vid en större diskussion, den om EU behöver mer flexibla samarbetsformer i stället för att hålla fast vid den stelben-ta principen att alla länder alltid måste gå i samma riktning. Idén om en ”allt närmare union” har länge varit dogm i Bryssel, men om EU ska kunna hålla ihop den allt brokigare skaran medlemsländer är den inte längre hållbar.⁵⁶ I dag finns det även flera exempel på hur fördjupade samarbeten kan utformas, och ibland har kommissionen själv argumenterat för att detta tillvägagångssätt är att föredra.⁵⁷ Därför är ett fördjupat samarbete, parallellt med en ännu striktare implementering av det nuvarande tjänstedirektivet, den bästa vägen framåt för att avreglera den europeiska tjänstemarknaden och på så sätt ge EU ett välbehövligt produktivitetslyft.

⁵⁶ För mer ingående diskussioner om ett Europa i flera hastigheter, se t ex *The Economist* 2017, ”[Europe’s future is multi-speed and multi-tier](#)” och Bruegel 2018, ”[One size does not fit all: European integration by differentiation](#)”.

⁵⁷ European Commission 2011, ”[Enhanced Cooperation on Financial Transaction Tax - Questions and Answers](#)”.

SLUTSATSER

Det senaste året har svenska partier och politiker till både höger och vänster med rätta kritiserat bland annat den sociala pelaren och kommissionens förslag till EU:s nästa långtidsbudget. Samtidigt räcker det inte med att bara vara en motvikt mot initiativ som den sociala pelaren eller att insistera på att Sverige ska vara ”snålast i EU” i de kommande budgetförhandlingarna. Om Sverige bara bromsar, dras vi ändå med i en riktning som vi inte själva styr över. Det räcker inte heller med att bara vara emot ett svenskt EU-utträde. Vad som behövs är konkreta idéer för hur Sverige ska driva på och föra EU-samarbetet framåt.

Den här rapporten har därför presenterat ett offensivt förslag som skulle innebära att Sverige går i bräschen för utvecklingen snarare än att passivt betrakta den från sidlinjerna. Förslaget går ut på att, tillsammans med en grupp likasinnade länder som våra nordiska grannar, de baltiska länderna, Nederländerna med flera inleda ett fördjupat samarbete för att avreglera tjänstesektorn. En sådan avreglering skulle ske enligt ursprungslandsprincipen, det vill säga att tjänsteutförare får verka fritt i alla länder som deltar i det fördjupade samarbetet så länge de följer lagstiftningen i det land där de är baserade. Möjligen kan en sådan princip även tillämpas ensidigt mot EU-länder som inte deltar i samarbetet.

Parallellt med det fördjupade samarbetet bör avregleringen inom ramen för det nuvarande tjänstedirektivet fortsätta. Inte minst bör fler yrken avregleras, särskilt de som bara är skyddade i ett enda medlemsland. Utöver det bör målet vara att tjänstesektorerna i enskilda medlemsländer ska liberaliseras enligt *best practices* från andra EU-länder, vilket de facto skulle innebära ett avskaffande av alla hinder.

Därmed skulle en större del av ekonomin ut sättas för utländsk konkurrens. Som följd av det

skulle fler branscher effektiviseras, och ekonomin som helhet skulle få en positiv produktivitetsutveckling. EU är i stort behov av en produktivtetsökning i tjänstesektorn, som har utvecklats långsammare än i andra jämförbara ekonomier (OECD-länder som inte är med i EU) på grund av att den är så hårt reglerad.

Den inre marknaden är EU:s enskilt viktigaste och mest framgångsrika projekt, och har betytt mycket för Sverige. I både Sverige och EU överlag har EU-medlemskapet lett till ökad ekonomisk frihet och förbättrad konkurrens på en rad marknader.⁵⁸ Att lämna EU men vara kvar i den inre marknaden, vilket Jimmie Åkesson hoppas på, skulle inte göra att Sverige slipper dyra och krångliga regler. Ett ”mjukt” EU-utträde för att, liksom Norge, ingå i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) är fortfarande förknippat med drygt 90 procent av kostnaderna för att efterleva den inre marknads regler, men utan något som helst inflytande över reglernas innehåll.⁵⁹

Det bästa alternativet för Sverige är därför att stanna kvar i EU och påverka aktivt. Givet att EU-samarbetet bidragit till ökad ekonomisk frihet i Europa och att Sveriges beroende av den inre marknaden är stort, bör en central utgångspunkt för svensk EU-politik vara att driva på för att den inre marknaden fullbordas. Idén om fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor är något frihandelsvänliga och marknadsliberala krafter bör värna om och fortsätta utveckla. Redan i dag har denna bärande princip lett till avskaffandet av tullar för varor, tidskrävande visumansökningar och gränskontroller. Men flera hinder återstår fortfarande, och Sverige bör gå i täten för att se till att EU får en gemensam marknad värd namnet.

⁵⁸ Timbro 2016, ”[28 länder senare: EU och den ekonomiska friheten](#)”.

⁵⁹ Open Europe 2015, ”[Top 100 EU rules cost Britain £33.3bn](#)”.

REFERENSER

Aussilloux, Vincent; Emlinger, Charlotte; Fontagné, Lionel. 2011. What benefits from completing the Single Market?. La Lettre du CEPII 316. http://www.cepii.fr/PDF_PUB/lettre/2011/let316ang.pdf

Berge, Lars. 2006. Bolkestein framstår som en ny Djingis Khan. Svenska Dagbladet. 12 februari. <https://www.svd.se/bolkestein-framstar-som-en-ny-djingis-khan>

Bolling, Anders. 2004. Miljarder att tjäna på direktiv. Dagens Nyheter. 5 juni. <https://www.dn.se/arkiv/politik/miljarder-att-tjana-pa-direktiv/>

Bruegel. 2017. Making the best of the European Single Market. Policy Contribution 3(2017). <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/PC-03-2017-single-market-010217.pdf>

Darvas, Zsolt. 2017. Revision of the Posted Workers Directive misses the point. <http://bruegel.org/2017/10/revision-of-the-posted-workers-directive-misses-the-point/>

EU-domstolen. 1979. ”Rewe mot Bundesmonopolverwaltung für Branntwein: Domstolens dom av den 20 februari 1979”. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:61978CJ0120&from=EN>

EUR-Lex. 1997. Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:31996L0071&from=SV>

EUR-Lex. 2007. Lissabonfördraget om ändring av Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, Artikel 10. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=SV>

EUR-Lex. 2012. ”Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (konsoliderad version)”, Artikel 238, 329 och 330. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=SV>

European Commission 2011. Enhanced Cooperation on Financial Transaction Tax - Questions and Answers. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-799_en.htm

European Commission. 2011. On the process of mutual evaluation of the Services Directive. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011SC0102&from=EN>

European Commission. 2012. The economic impact of the Services Directive: A first assessment following implementation. http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2012/pdf/ecp_456_en.pdf

European Commission. 2016. European Semester Thematic Factsheet: Services. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester-thematic-factsheet_services_en.pdf

European Commission. 2017. A services economy that works for Europeans. https://ec.europa.eu/growth/content/services-economy-works-europeans-1_en

European Commission. 2017. White Paper on the Future of Europe. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf

European Commission. 2018. 2017 annual report on intra-EU labour mobility. https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/2017_report_on_intra-eu_labour_mobility.pdf

European Commission. 2018. Enhanced Cooperation Factsheet. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/enhanced-cooperation-factsheet-tallinn_en.pdf

European Commission. 2018. Implementation of the Services Directive. https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/services-directive/implementation_en

European Commission. 2018. Regulated professions database. http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/index.cfm?action=map_regulations

European Parliament. 2017. Economic effects of reform in professional services. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/607337/IPOL_BRI\(2017\)607337_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/607337/IPOL_BRI(2017)607337_EN.pdf)

European Parliament. 2017. Mapping the Cost of Non-Europe, 2014-19: Fourth Edition. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603239/EPRS_STU\(2017\)603239_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603239/EPRS_STU(2017)603239_EN.pdf)

Fontagné, Lionel; Guilin; Amélie; Mitaritonna; Cristina. 2011. Estimations of Tariff Equivalents for the Services Sectors. http://www.cepii.fr/PDF_PUB/wp/2011/wp2011-24.pdf

Hassler, John. 2018. Sveriges urstarka tillväxt lägst i EU. Realtid.se. 29 augusti. <https://www.realtid.se/kronika/sveriges-ur-starka-tillvaxt-lagst-i-eu>

Kommerskollegium. 2005. Ursprungslandsprincipen i praktiken. https://www.kommers.se/upload/Analysarkiv/Arbetsomr%C3%A5den/EU_inre_marknad/Ursprungslandsprincipen_i_praktiken.pdf

Kommerskollegium. 2006. 20 konkreta fall som påvisar behovet av tjänstedirektivet och IMI. https://www.kommers.se/upload/analysarkiv/arbetsomr%C3%A5den/eus_inre_marknad/20_exempel_till_std_fr_tjanstedirektivet_och_imi_1.pdf

Kommerskollegium. 2012. Möjliga effekter av tjänstedirektivet. <https://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/publikationer/2012/rapporter/mojliga-effekter-av-tjanstedirektivet.pdf>

Koumenta, Maria; Pagliero, Mario. 2018. Occupational Licensing in the European Union: Coverage and Wage Effects. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3102191

Le Figaro. 2005. Villiers : «La grande triche du oui». 15 mars. https://www.observatoiredeleurope.com/Villiers-La-grande-triche-du-oui_a134.html

Le Figaro. 2006. Directive services : libéralisation zéro. 31 maj. http://www.lefigaro.fr/debats/2006/05/31/01005-20060531ARTFIG90250-directive_services_liberalisation_zero.php

Liljeheden, Anders. 2018. EU-uppgörelse om lika lön för lika arbete. Europaportalen. 1 mars. <https://www.europaportalen.se/2018/03/eu-uppgorelse-om-lika-lon-lika-arbete>

Open Europe. 2013. Kick-starting growth: How to reignite the EU's single market in services and boost growth by €300bn. <https://openeurope.org.uk/intelligence/economic-policy-and-trade/single-market-in-services/>

Open Europe. 2015. Top 100 EU rules cost Britain £33,3bn. <https://openeurope.org.uk/intelligence/britain-and-the-eu/top-100-eu-rules-cost-britain-33-3bn/>

Sciolino, Elaine. 2005, Unlikely Hero in Europe's Spat: The 'Polish Plumber'. The New York Times. 26 juni. <https://www.nytimes.com/2005/06/26/world/europe/unlikely-hero-in-europes-spat-the-polish-plumber.html>

Svenskt Näringsliv. 2014. EUs inre marknad - segrar och utmaningar. https://www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/Rapporter_och_opinionsmaterial/Rapporters/eus-inre-marknadpdf_575016.html/BINARY/EUs%20inre%20marknad.pdf

Svenskt Näringsliv. 2015. Produktivitetsutveckling, investeringar och välbefinnande. https://www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/Rapporter_och_opinionsmaterial/Rapporter/produktivitetutvecklingpdf_608715.html/BINARY/Produktivitetutveckling.pdf

The Economist. 2018. Occupational licensing blunts competition and boosts inequality. <https://www.economist.com/united-states/2018/02/17/occupational-licensing-blunts-competition-and-boosts-inequality>

The Guardian. 2011. Cameron looks to Dutch in move to boost EU free market. <https://www.theguardian.com/politics/2011/jan/25/davidcameron-netherlands?INTCMP=SRCH>

Timbro. 2016. 28 länder senare: EU och den ekonomiska friheten. <https://timbro.se/skatter/28-la-CC%88nder-senare-eu-och-den-ekonomiska-friheten/>

World Bank Group. 2016. EU Regular Economic Report 3 - Growth, Jobs and Integration: Services to the Rescue. <http://pubdocs.worldbank.org/en/930531475587494592/EU-RER-3-Services-to-the-Rescue.pdf>

